

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Müzelerin Eğitimde Kullanımına Yönelik Sınıf Öğretmeni Adaylarının Görüşleri*

Esat Yıldırım¹

Öz

Günümüz dünyasının eğitim ve öğretim anlayışı; öğrencinin merkeze alındığı ve öğretmenin rehber olduğu, eğitim ve öğretim ortamlarına aktif bir şekilde katılan, araştıran, sorgulayan öğrenciler yetiştirmektir. Bu nedenle günümüzde eğitim ve öğretimin sadece okul ortamında yapıldığı görüşü geçerliliğini yitirmiş, okul dışı öğrenme ortamının önemi daha çok artmıştır. Bu okul dışı öğrenme ortamlarından biri de müzelerdir. Bu çalışmanın amacı yükseköğretimde okuyan öğrencilerin “müzelerin eğitim amaçlı kullanımına” yönelik görüşlerini incelemektir. Nitel araştırma yöntemlerinden faydalanılan bu araştırmanın çalışma grubunu, 2016-2017 akademik yılı güz döneminde Kilis 7 Aralık Üniversitesinde okumakta olan “21” sınıf öğretmeni adayı oluşturmaktadır. Katılımcılara yöneltilen açık uçlu sorular sonucunda elde edilen veriler betimsel analiz yöntemi ile değerlendirilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre öğretmen adayları müzeleri öğrenmeyi destekleyen kolaylaştırıcı mekânlar olarak görmektedir, bu konuda eğitim kurumlarına büyük sorumluluk yüklemektedirler.

Anahtar Kelimeler

Yükseköğretim • Sınıf öğretmeni adayı • Müze • Müzede eğitim

* Bu çalışma “Uluslararası Öğretmen Eğitimi ve Akreditasyon Kongresi’nde” sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

1 Esat Yıldırım (Arş. Gör.)
Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Muallim Rifat Eğitim Fakültesi, Kilis.
Eposta: esatyildirim@kilis.edu.tr & esatyldirm@gmail.com

Günümüz dünyasının eğitim ve öğretim anlayışı; sorgulayan, düşünen, üreten ve aktif bir şekilde eğitim ve öğretim ortamlarına katılan bir öğrenci yetiştirmektir. Eleştirel ve yaratıcı düşünmeye yönlendiren, çocuğa aktif roller vererek eğitim ortamının takip edeni değil de bir parçası olmasını sağlayan mekânlar önemli hale gelmiştir. Bu nedenle günümüzde eğitim ve öğretimin sadece okul ortamında yapıldığı görüşü geçerliğini yitirmiştir. Dünya ülkelerinin birçoğunda uygulanan yapılandırmacı eğitim yaklaşımı ülkemiz de 2004 yılından itibaren uygulanmaya başlanmıştır. Bu sebeple okul dışı öğrenme ortamının önemi daha çok artmıştır. Okul dışı öğrenme ortamlarına; tarihsel çevreleri, müzeleri (doğa, tarih, teknoloji, sanat, resim heykel müzeleri), sanal müzeleri, doğal çevreleri, coğrafi alanları, resmi kurumları, özel kurumları, bilimsel ve sanatsal etkinlikleri, sosyal medyayı, ev ödevlerini örnek olarak verebiliriz. Bu okul dışı öğrenme ortamlarının en önemlilerinden biri de müzede eğitimidir. Müzelerde eğitimin amacı, müzelere eğitim işlevi kazandırarak toplumda bir müze kültürü oluşturmak ve insanlarda müzelere yönelik farkındalık yaratmaktır (Okvuran, 2012). Müze ve sınıf birbirlerini tamamlayarak eğitim ve öğretimin gerçekleşmesini yardımcı alanlardır. Okulda sadece sözle desteklenen dersler müzede görsellerle ve gerçek şeylerle gerçekleştiğinden kazanılacak bilgiye yeni boyut ve anlam katacaktır. (Ata, 2002). Bu doğrultuda müzede eğitim ve öğretime katılan öğrenciler sadece o derse ait bilgiyi almakla kalmaz, birçok zihinsel becerilerini kullanarak hayatlarını zenginleştirip, öğrendiklerini gerçek yaşamla birleştirebilirler (Turgut, 2015). Müzelerin bireyin bilişsel, duyuşsal, devinişsel yönden eğitilmelerine uygun mekânlar olduğu alanla ilgili yapılan araştırmalarda vurgulanmıştır (Mercin, 2006). Ayrıca müzeler eğitim kurumlarının kolaylıkla gerçekleştiremediği düşünceleri destekleyen ve bunu gerçekleştiren eğitici gücü barındırmaktadır (Maccario, 2002). Ülkemizde müzelerin eğitimde kullanılması ile ilgili yapılan araştırmalara baktığımızda müzelerin daha çok tarih ve sosyal bilgiler öğretimi derslerinde kullanıldığı tespit edilmiştir. Ancak özellikle sınıf öğretmenliği derslerinde müzelerin eğitimde kullanılması ile ilgili çalışmalara neredeyse hiç rastlanılmamıştır. Bunun yanında sınıf öğretmenliği lisans programlarını incelediğimizde, sınıf öğretmenliği lisans programında müzelerin bir ders olarak yer almadığı, diğer derslerde ise eğitimde müzelerden yararlanılmadığı görülecektir. Oysaki müzede eğitimin faydalı ve etkili bir şekilde geçmesi için öğretmenin belli bir alt yapısı ve donanımına sahip olması ve bu konuda eğitim alması gerekir. Bu bağlamda yapılacak çalışmanın önemli olduğu ve alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Yöntem

Araştırma Modeli

Sınıf öğretmeni adaylarının görüşleri çerçevesinde müzelerin eğitimde kullanımını belirlemeyi amaçlayan bu çalışma, betimsel tarama modelinde nitel bir araştırmadır. Nitel araştırmaların en önemli özelliği araştırılmak istenen problem durumu hakkında

gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi yöntemlerin kullanılmasının yanında derinlemesine ve ayrıntılı bir araştırma sürecini gerektirmesidir (Patton, 2002; Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Çalışma Grubu

Bu çalışma, 2016-2017 eğitim öğretim yılında Kilis 7 Aralık Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Eğitimi Bölümü dördüncü sınıfında öğrenim gören 21 sınıf öğretmeni adayıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmada, araştırma grubunun belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Bu araştırma kapsamında öğretmen adaylarının belirlenmesinde öğretmen adaylarının yeterli pedagojik ve alan bilgisine sahip dersler almış olması ve araştırmaya gönüllü olarak katılmaları ölçüt olarak alınmıştır. Bu örnekleme yöntemindeki temel anlayış, önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan durumların çalışılmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formunun hazırlanmasında iki alan ve bir dilbilgisi uzmanın görüşüne başvurulmuştur. Uzman görüşleri doğrultusunda görüşme formu üzerinde yer alan sorularda sıralamada değişikliğe gidilmiştir. Ayrıca formda yer alan sorularda dil ve anlatım açısından da bazı değişiklikler yapılmıştır. Uzman görüşleri doğrultusunda formda gerekli düzenlemeler yapılmış ve forma son şekli verilmiştir. Yapılandırılmış görüşme formunda yer alan sorular şu şekildedir:

(i) Sizce müzede eğitim nedir, Açıklayınız , (ii) Müzelerin eğitimde öğrenme sürecine katkıları neler olabilir, Açıklayınız , (iii) Sizce müzelerden eğitimde etkili bir biçimde nasıl yararlanabiliriz, Açıklayınız , (iv) Sizce müzeler bir eğitim programı içerisinde yer almalı mıdır, nedeni ile birlikte Açıklayınız , (v) Müzelere rahat bir şekilde ulaşmada ve müzelerin eğitim alanı olarak kullanılmasında “Üniversitelere” hangi görevler düşmektedir, Açıklayınız , (vi) Müzelere rahat bir şekilde ulaşmada ve müzelerin eğitim alanı olarak kullanılmasında “Müze Yetkilileri’ne” hangi görevler düşmektedir, Açıklayınız?

Verilerin Analizi

Araştırmada toplanan veriler betimsel analiz yöntemine göre analiz edilmiştir. Betimsel analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş, özetlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Betimsel analizde görüşülen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtması amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilmektedir. Veri çözümleme aşamasında araştırmacının güvenilirliğini arttırmak için üç uzman dışında bir farklı araştırmacının da katılımıyla veriler analiz edilmiş ve Miles

ve Huberman'ın (1994) önerdiği formül kullanılmıştır. Bu formüle göre araştırmacılar arasındaki güvenilirlik %91 bulunmuş ve araştırma güvenilir kabul edilmiştir. Ayrıca öğretmen adaylarının isimleri yerine Ö1, Ö2, Ö3 şeklinde kodlamalar yapılmıştır. Ö3 şeklindeki kodlama üçüncü sıradaki öğretmen adayını ifade etmektedir.

Bulgular

Bu çalışmada sınıf öğretmeni adaylarının müzelerin eğitim amaçlı kullanımına yönelik görüşlerini tespit edilmesi amaçlanmış olup, bölümde araştırma bulguları tablolar halinde sunulmuş ve öğrencilerin görüşlerinden doğrudan alıntılar yapılmıştır.

Tablo 1
Sınıf Öğretmeni Adaylarına Ait Demografik Bilgiler

Cinsiyet	N	%
Kadın	12	57
Erkek	9	43
Toplam	21	100

Tablo 1'de görüldüğü gibi katılımcıların %57'si kadın, %43'ü erkektir.

Tablo 2
Öğretmen Adaylarının “Müzedede Eğitim” Tanımına Yönelik Görüşleri

Tanımlar	Öğretmen Adayları	f
Okuldaki konuları, müzeye gidip müzede öğrenme	Ö1,Ö2,Ö10,Ö13,Ö14,Ö15 Ö16,Ö18,Ö20,Ö21	10
Anlatılan konunun müzede gözlem yapılarak görsellerle anlatma	Ö4,Ö5,Ö6,Ö7,Ö11,Ö12,Ö18	7
Okuldaki ezber, teorik konuların müzelerde somutlaştırılarak anlatma	Ö3,Ö8,Ö9,Ö17,Ö19	5

Tablo 2'de görüldüğü üzere öğretmen adaylarının “müzedede eğitim” tanımına yer verilmiştir. Buna göre öğretmen adaylarından 10'u müzede eğitimin, “Okuldaki konuları, müzeye gidip müzede öğrenme” şeklinde tanımlamışlardır.

Aynı şekilde öğretmen adaylarından 7'si müzede eğitimi “Anlatılan konunun müzede gözlem yapılarak görsellerle anlatma” şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Yine öğretmen adaylarından 5'i “Okuldaki ezber, teorik konuların müzelerde somutlaştırılarak anlatma” olarak müzede eğitimi tanımlamışlardır.

Tablo 3
Öğretmen Adaylarının “Müzenin Öğrenme Sürecine Katkılarına” Ait Görüşleri

Katkılar	Öğretmen Adayları	f
Öğrenmede Kalıcılığı sağlama	Ö3,Ö5,Ö6,Ö7,Ö8,Ö9,Ö10, Ö11,Ö13,Ö16,Ö17,Ö21	12
Tarihimizi ve kültürümüzü öğrenmeye katkı sağlama	Ö1,Ö2,Ö7,Ö11, Ö12,Ö14,Ö20,Ö21	8
Soyut konuların somutlaştırılmasına katkı sağlama	Ö2,Ö3,Ö4,Ö10,Ö12,Ö18,Ö20	7
Görsel hafızayı güçlendirici etkisinin olması	Ö1,Ö5,Ö6,Ö8,Ö13,Ö15	6
Öğrenci motivasyonuna katkı sağlama	Ö4,Ö7,Ö19,Ö21	4
Yaratıcılığı geliştirmede katkı sağlama	Ö1,Ö2	2

Tablo 3'te görüldüğü gibi öğretmen adaylarından 12'si müzelerin, “öğrenmelerin kalıcı olmasına katkı sağladığını”, 8'i “tarihimizi ve kültürümüzü öğrenmeye katkı sağladığını”, 7'si “soyut konuların somutlaştırılmasına katkı sağladığını”, 6'sı “görsel hafızayı güçlendirici etkisinin olduğunu”, 4'ü “öğrenci motivasyonuna katkı sağladığını”, 2'sinin ise müzelerin öğrenme sürecinde” yaratıcılığı geliştirmeye katkı sağladığı” biçiminde görüş ifade etmişlerdir.

Müzelerin öğrenme sürecinde “öğrenmelerin kalıcı olmasına katkı sağladığı” şeklindeki öğretmen adaylarından bazılarının görüşleri şu şekildedir:

(...) öğretilenler daha kalıcı olur. Çünkü yaşamın içinde desteklenen, yaşama uyarlanan bütün etkinlikler kalıcı öğrenmeleri sağlar (Ö4).

(...) tarih dersi anlatan bir öğretmenin, anlattığını öğrencilerine müzeleri gezdirerek anlatması hem öğrenmenin daha hızlı gerçekleşmesini hem de öğrenmenin daha kalıcı olmasını sağlar. Öğrenci gördüğü, hissettiği eserlerle o konuyu bir daha kolay kolay unutmaz (Ö21).

Öğretmen adaylarından 8'i müzelerin öğrenme sürecinde “tarihimiz ve kültürümüzü öğrenmemize katkı sağladığını” ifade etmişlerdir. Bu konu ile ilgili öğretmen adaylarının görüşleri şu şekildedir:

Müzelerde öğrenciler, tarihimizde yer edinmiş karakterlerinin (sanatçı, bilim adamı) eserlerini, insanlığa katkılarını veya yarattıkları malzemeleri bilmeleri son derece önemlidir. Öğrencilerin bu karakterleri tanıyıp bilmesi, sosyolojik olarak ve kültürel olarak öğrenciye büyük katkı sağlayacaktır. Tarihinde yer edinmiş insanları tanımakla beraber tarihinin ne kadar zengin ve köklü olduğunu da görecektir. Aynı zamanda bu tür insanları örnek alma, onlardan ilham alma durumlarını da göz ardı etmemek gerek (Ö14).

Öğretmen adaylarından 7'si müzelerin öğrenme sürecinde “soyut konuların somutlaştırılmasına katkı sağladığını” bildirmişlerdir. Bu konu ile ilgili Ö20 kodlu öğretmen adayının görüşü şu şekildedir:

Sözel derslerde özellikle teorik bilgi ve soyut konular çok fazla yer almaktadır.(...) müzeler soyut konuları somutlaştırır. Çünkü müzeler, tarihi yerleri, eserleri bizzat yerinden ve yakından görmemizi, dokunarak hissetmemize fırsat vererek kendimizi hayatın içinde bulmamızı sağlar (Ö20).

Öğretmen adaylarından 6'sı müzelerin “görsel hafızaya” olumlu faydasının olduğunu ifade etmişlerdir. Verilen cevaplar içerisinde Ö15 kodlu öğretmen adayının konu ile ilgili görüşü şu şekildedir:

Düz anlatım belli bir yerden sonra dikkat dağınıklığına ve öğrencinin dersten kopmasına sebep verebilir. İşte tam da bu noktada müzelerden faydalanmak biçilmiş kaftan. Çünkü müzeler görselliğin ön planda olduğu bir öğrenme ortamı olmakla beraber görsel zekâyı güçlendirici etkisinin olduğunu düşünüyorum (Ö15).

Öğretmen adaylarından 4’ü öğrenme sürecinde müzelerin, “öğrenci motivasyonuna katkı sağladığı” şeklinde görüş belirtmişlerdir. Konu ile ilgili Ö7 kodlu öğretmen adayının görüşü şu şekildedir:

Müzelerin büyüleyici bir atmosferi var. Bu ortamlar çocuklarda merak uyandırır ve öğrencilerin motivasyonlarını tamamen konu üzerinde toplamalarını sağlar. Yani motivasyon üzerinde direk etkisi var (Ö7).

Öğretmen adaylarından 2’si ise müzelerin öğrenme sürecinde “yaratıcılığı geliştirmede” önemli bir şekilde etkisinin olduğunu ifade etmişlerdir.

Tablo 4

Öğretmen Adaylarının Eğitimde Müzelerden Yararlanmasına Yönelik Görüşleri

Yararlanma biçimi	Öğretmen Adayları	f
Dersin kazanımına uygun sık sık müzelere götürme	Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö5,Ö6,Ö7,Ö8, Ö9,Ö10,Ö11,Ö13,Ö14,Ö16, Ö17,Ö18,Ö19,Ö20	18
Okulun müzelerine bütçe ayırması	Ö12,Ö15,Ö21	3

Tablo 4’te görüldüğü gibi öğretmen adaylarından 18’i eğitimde müzelerden etkili bir biçimde yararlanmanın yolu olarak öğrencileri “dersin kazanımına uygun sık sık müzelere götürme” şeklinde görüş bildirmişlerdir. Bu konu ile ilgili öğretmen adaylarının görüşleri şu şekildedir:

(...) Örneğin; Çevremizi tanıyalım konusu kazanımına uygun şehir müzelerine gidilebilir. Çünkü şehir müzelerinde o şehirle ilgili bilgiler ve eserler vardır (Ö5).

(...) öğrencileri sadece tarih ve sosyal bilgiler derslerinde değil gerekirse matematik, fen derslerinde de dersin kazanımına uygun olarak müzelere götürmeliyiz. Burada ders ayırımı yapmamalıyız. Çünkü bütün derslere hitap edecek türde müzeler vardır mutlaka (Ö9).

Eğitimde müzelerden en etkili biçimde yararlanabileceğimiz alanların başında tarih, coğrafya ve tıp alanları gelmektedir.(...) Örneğin; tarih dersinde tarihsel süreçlerin anlatıldığı müzeye, coğrafya dersinde konu toprak çeşitleri ise; kalıntılar, toprak oluşumunun sergilendiği müzelere, Tıp alanında ise fizyoloji konusu işleniyorsa; kemik kalıntılarının ve insanoğlunun gelişimini gösteren müzelerden aktif bir şekilde faydalanılabilir. Çünkü bunların tamamı ders kazanımlarına uygun (Ö19).

Öğretmen adaylarından 3’ü eğitimde müzelerden etkili bir biçimde “okulun müzelerine ayrı bir bütçe ayırması” şeklinde görüş bildirmişlerdir. Bu konu hakkındaki öğretmen adayının görüşü konuyu daha iyi anlamamız açısından önemlidir:

(...) müzede eğitim diyorsunuz, müzeden faydalanılsın diyorsunuz iyi hoş da, peki bu konuda teşvik edici ne tür çalışmalar yürütüldü. Cevabını vereyim hiçbir şey. Müzeye gitmek için müze masrafını karşılamamız gerekiyor. Ama okulun bu konu ile ilgili maddi bir altyapısı yok. Bu konu hakkında herhangi bir çalışması da yok. Bundan dolayı öncelikli olarak gerek merkez gerekse okul bu konu ile ilgili maddi bir bütçe ayırmalıdır (Ö12).

Tablo 5

Müzelerin Eğitim Programı İçerisinde Yer Almasına Yönelik Öğretmen Adaylarının Görüşleri

İfadeler	Öğretmen Adayları	f
Görsel hafızayı güçlendirip öğrenmelerimizi kalıcı kıldığı için yer almalı	Ö1,Ö2,Ö3,Ö5,Ö7,Ö8, Ö11,Ö13,Ö14,Ö17,Ö21	11
Toplumumuzu ve kültürümüzü tanımamız için yer almalı	Ö6,Ö10,Ö12,Ö15,Ö18,Ö21	6
Öğrencilerin öğrenmede daha aktif rol alması için yer almalı	Ö11,Ö12,Ö14,Ö19	4
Bireyin sosyalleşmesi açısından yer almalı	Ö8,Ö11	2
Bilinenin ötesinde bir işlevselliğe sahip olduğu için yer almalı	Ö7,Ö9	2

Öğretmen adaylarının “Müzeler eğitim programı içerisinde yer almalı mıdır?” sorusuna öğretmen adaylarının tamamı “Evet” cevabını vermişlerdir. Tablo 5’te görüldüğü üzere öğretmen adaylarından 11’i müzeler eğitim programı içinde “görsel hafızayı güçlendirip öğrenmelerimizi kalıcı kıldığı için yer almalı” şeklinde görüş bildirmişlerdir. Konu ile ilgili öğretmen adaylarından Ö1 ve Ö7 kodlu öğretmen adaylarının görüşleri şu şekildedir:

Müzeler görsel şölenin olduğu mekânlardır. Her şey o kadar güzel yerinde dizayn edilmiş ki orada gördüğün her şey kafanda kazanıyor adeta. Görseelliği ile hafızamızı güçlendirip görsel zekânın etkisiyle öğrenmelerimizin kalıcı olmasını sağlar (Ö1).

Evet, yer almalıdır. Çünkü müzeler tarihimize mal olmuş eserleri, şahsiyetleri bize görsel bir şekilde sunarak, onları içimizde hissettirerek onları asla unutmamamıza imkân verdiği için olmalıdır (Ö7).

Öğretmen adaylarından 6’sı müzelerin eğitim programları içerisinde “toplumumuzu ve kültürümüzü tanımamız için yer almalı” şeklinde görüş bildirmişlerdir. Konu ile ilgili Ö10, Ö12 kodlu öğretmen adaylarının görüşü şu şekildedir:

Evet, kesinlikle yer almalıdır. Tarihimiz hakkında direk bilgi veren ve tarihteki yaşananları ayağımıza getirip somutlaştıran, değerlerimizi tanıtmakla kalmayıp farklı değerlerimize de sahip çıkma imkânı vermesi açısından mutlaka program içerisinde yer almalıdır (Ö10).

Kesinlikle yer almalıdır. Bunu bir örnekle açıklayacak olursam; bir öğrenciye vatanseverliğin önemini istediğimizi kadar farklı şekillerde anlatalım, geçmişte sırf vatan uğruna yapılan savaşları ölen şehitleri görmeden onun ne demek olduğunu anlayamaz. Müzeler bir nebze de olsa bu değerleri anlama, hissetme fırsatı verir (Ö12).

Öğretmen adaylarından 4’ü müzelerin eğitim programlarında “öğrencilerin öğrenmede daha aktif rol alması için yer almalı” şeklinde görüş bildirmişlerdir. Verilen cevaplar içerisinde Ö14 kodlu öğretmen adayının konu ile ilgili görüşü şu şekildedir:

Müzelerin eğitim programlarına girmesi ile öğrenciler daha aktif olacaklardır. Çünkü öğretmen öğrenciyi müzelere götürdükten sonra tüm sorumluluk öğrencide olmuş oluyor. O öğrenci, müzelerin etkisiyle de (eserleri görmesi, dokunması, eserler hakkındaki hissiyatı) bütün bilişsel ve sosyal becerilerini harekete geçirerek öğrenmesinden sorumlu olacaktır. Böylelikle öğrenci bütün becerilerini ortaya koyarak öğrenmede müzeler yardımıyla aktif bir rol üstlenmiş olacak (Ö14).

Öğretmen adaylarından 2'si müzelerin eğitim programı içinde “bireyin sosyalleşmesi açısından yer almalı” şeklinde görüş belirtmişlerdir. Verilen görüşler içinde Ö11 kodlu öğretmen adayının görüşü şu şekildedir:

Eğitim sistemimizin vizyonu; araştıran, sorgulayan ve kendi öğrenmesinden sorumlu sosyal bireyler yetiştirmek değil midir? Bundan dolayı müzeler eğitim sistemimiz için çok önemlidir. Müzeler öğrencinin sosyal yönünü de geliştirir. Çünkü müzelere toplu halde gittiğimizde bir açıdan öğrencinin yalnızlığını da gidermiş olup birlikte hareket etmeyi ve bir gruba bağlı olmayı öğrettiğimiz için eğitim programları içinde yer almalıdır (O11).

Öğretmen adaylarından 2'si müzelerin eğitim programı içinde “Bilinenin ötesinde bir işlevselliğe sahip olduğu için yer almalı” şeklinde görüş belirtmişlerdir. Verilen cevaplar içinde Ö9 kodlu öğretmen adayının görüşü şu şekildedir:

Kesinlikle yer almalıdır. Çünkü ülkemizde pek bilinmese de müzeler sadece eşyaların sergilendiği mekânlar değil, aynı zamanda ilgili dönemin olaylarını çeşitli teknolojik tekniklerle bizzat ortaya koyarak, öğrencileri o döneme götürüp o dönemde yaşamış birinin duygu ve düşüncelerine sahip olmuş gibi bir atmosfer sağlar (Ö9).

Tablo 6

Müzelere Rahat Ulaşmada Ve Müzelerin Eğitim Alanı Olarak Kullanılmasında “Üniversitelere” Düşen Görevlere Yönelik Öğretmen Adaylarının Görüşleri

Görevler	Öğretmen Adayları	f
Müzelere ulaşımı sağlayarak geziler düzenlemeli	Ö3,Ö4,Ö7,Ö8,Ö9,Ö10,Ö11, Ö15,Ö16,Ö17,Ö19,Ö21	12
Müzelere yönelik teşvik edici kampanyalar düzenlemeli	Ö4,Ö5,Ö10,Ö11,Ö12, Ö13,Ö14,Ö16,Ö18,Ö19	10
Uzman kişileri veya tanınan kişileri üniversitelere getirip, müzeler hakkında bilgilendirilmelerin yapılması	Ö3,Ö7,Ö10,Ö11, Ö16,Ö17,Ö21	7

Tablo 6’da görüldüğü gibi öğretmen adaylarından 12’si müzelere rahat ulaşmada ve müzelerin eğitim alanı olarak kullanılmasında “üniversitelere” düşen görevlerin başında “müzelere ulaşımı sağlayıp, müzelere geziler düzenlemeli” şeklinde görüş belirtmişlerdir. Verilen cevaplar içerisinde Ö8 kodlu öğretmen adayının konu ile ilgili görüşleri şu şekildedir:

Üniversitelerden ücretsiz müze kart uygulamasını biz öğrencilerine başlatmasını istemiyoruz. Belki bu üniversite bütçesini etkileyebilir. Ancak müzelere gidişimizi en azından ücretsiz yapmasını istiyoruz ve bunu bir görev olarak üniversitelerden bekliyoruz. Üniversiteler, tarihine geçmişine sahip çıkmak isteyen bireyler yetiştirmek istemiyorlar mı? Alın size bir fırsat (Ö8).

Öğretmen adaylarından 10’u müzelere rahat ulaşmada ve müzelerin eğitim alanı olarak kullanılmasında “üniversitelere” düşen görevler arasında “müzelere yönelik teşvik edici kampanyalar düzenlemeli” şeklinde görüş bildirmişlerdir. Verilen cevaplar içerisinde Ö5, Ö11 ve Ö13 kodlu öğretmen adayının konu ile ilgili görüşü şu şekildedir:

Öğrencilere müze kartlarını temin edebilirler. Ayrıca hocalarımız bizi dersin kazanımına uygun olarak müzelere gitmek için görevlendirebilirler. Bu tür teşvik edici çalışmalar olursa

müzelerden daha iyi yararlanabiliriz diye düşünüyorum (Ö5).

Üniversiteler müzelerle ilgili olan toplulukları desteklemelidir. Aynı zamanda topluluk üyeleri de üniversitenin sağladığı imkânlardan yararlanarak daha çok kişiye ulaşıp üyelerine ve öğrencilere her türlü müze desteğini sağlamalı, etkinlikler yapmalı ve müze bilincini aşılamalıdır (Ö11).

Bu konuda üniversitelere düşen en büyük görev bu tür müze ziyaretlerini yapmaları ve organize edip uygulamalarıdır. Teşvik edici birçok çalışma yapılabilir. Mesela öğrenciler hocaları ile birlikte dersin kazanımına uygun bir müzeye gidebilir ve dersi orda işleyebilir ama üniversiteler bu öğrencilerin yeme içme ve yol masrafını karşılaması gerekiyor. Bu tür teşvik edici çalışmalar yapmazsan kusura bakma kimsenin o ildeki müzelerin varlığından bile haberi olmaz (Ö13).

Öğretmen adaylarından 7’si müzelere rahat ulaşmada ve müzelerin eğitim alanı olarak kullanılmasında “üniversitelere” düşen görevler arasında “Uzman kişileri veya tanınan kişileri üniversitelere getirip müzeler hakkında bilgilendirilmelerin yapılması” şeklinde cevap vermişlerdir. Bu konuda Ö16 kodlu öğretmen adayının görüşü şu şekildedir:

Gelecek biz eğitimcilerin ellerinde yeşerecekse o zaman eğitim camiası bizlere daha çok dikkat etmeli ve bizleri her konuda bilgilendirmelidir. Bizlere farklı öğrenme ortamlarının olduğunu ve bizleri eğitim sistemimizin gereği olarak bu farklı okul dışı öğrenme ortamlarını benimsetmelidir. Bunların başında da müzeler gelmekte. Üniversiteler müzelerle ilgili olarak müzelerle irtibata geçerek oradan getireceği uzmanlarla bizleri sürekli bilgilendirmelidir. Bu bilgilendirmeler; müzelerde nasıl davranılmalı, müzeye ulaşım, müzede hangi eserlerin yer aldığı ve müzelerde ne tür etkinliklerin yapıldığı şeklinde olabilir. Bu şekilde bizde merak duygusu harekete geçer ve müzeye ilgi artar (Ö16).

Tablo 7

Müzelere Rahat Ulaşmada Ve Müzelerin Eğitim Alanı Olarak Kullanılmasında “Müze Yetkililerine” Düşen Görevlere Yönelik Öğretmen Adaylarının Görüşleri

Görevler	Öğretmen Adayları	f
Teşvik edici çalışmalar	Ö4,Ö5,Ö9,Ö10,Ö11,Ö12,13,Ö15,Ö16,Ö17,Ö18,Ö21	12
Üniversitelerde, müzeler hakkında bilgilendirmeler yapma	Ö3,Ö4,Ö5,Ö8,Ö10,Ö11 Ö13,Ö14,Ö16,Ö18,Ö21	11
Yetkililerin kişisel tavrı	Ö4,Ö5,Ö6,Ö7,Ö14,Ö19	6

Tablo 7’de görüldüğü üzere öğretmen adaylarından 12’si müzelere rahat ulaşmada ve müzelerin eğitim alanı olarak kullanılmasında “Müze Yetkilileri”ne” düşen görevlerin başında “teşvik edici çalışmalar” şeklinde görüş belirtmişlerdir. Verilen cevaplar içerisinden Ö17 kodlu öğretmen adaylarının konu ile ilgili görüşleri şu şekildedir:

İl kültür müdürlüklerine müze yetkililerince teşvik edici projeler hazırlanabilir. (...) öğrencinin ayda bir kere müzelere gitme hakkı olmalıdır ve orada sadece gezmemeli ayrıca orada yetkililer farklı etkinlikler de düzenlemelidir. Çünkü müzeler gidip gezilecek yerlerden çikmalı veya o algı ancak bu şekilde yavaş yavaş yok edilebilir (Ö17).

Öğretmen adaylarından 11’i müzelere rahat ulaşmada ve müzelerin eğitim alanı olarak kullanılmasında “Müze Yetkilileri’ne” düşen görevler arasında “Müze yetkililerin üniversitelere belli aralıklarla gelip, müzeler hakkında öğrencilere bilgilendirmeleri yapmalı” şeklinde görüş belirtmişlerdir. Bu konu ile ilgili Ö21 kodlu öğretmen adayının görüşü şu şekildedir:

Müze yetkilileri de bu konuda üzerine düşen görevleri yapmalıdır. Bu görevlerin başında üniversitelerle ilişki içinde olarak en azından ayda bir kere bilgilendirme toplantıları yapılmalıdır (Ö21).

Öğretmen adaylarından 6’sı müzelere rahat ulaşmada ve müzelerin eğitim alanı olarak kullanılmasında “Müze Yetkilileri’ne” düşen görevler arasında “Müze yetkililerinin kişisel tavrı” şeklinde görüş bildirmişlerdir. Verilen cevaplar içerisinden Ö6 ve Ö19 kodlu öğretmen adaylarının görüşleri şu şekildedir:

Hayatımda bir kez müzeye gittim. Müzelerden etkilenmemek mümkün değil ama oradaki yetkililerin tavrından hiç hoşlanmadım. İnsana değer noktasında problemleri var sanki. Çünkü oradaki yetkililer asık suratlı, ziyaretçiler bir an önce gitseler de bizde rahatlasak derdin delerdi. Böyle bir ortama bir daha gitmek istediğiniz zaman bu tür insanlar yüzünden bin kere düşünürsünüz (Ö6).

Müzeler her kesime hitap eden kültürümüzün bir parçası olan ve orada benliğimizden bir şeyleri bulabileceğimiz yerlerdir. Yetkililer de böyle güzel bir ortam da çalıştıkları için gurur duyup bunun bilincinde olmalıydılar.(...) müzelere rahat ulaşma noktasında bu konun önemli olduğunu düşünüyor ve çalışanların gözden geçirilmesini istiyorum. Her önüne geleni orada çalıştırtmamak gerek (Ö19).

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmada sınıf öğretmeni adaylarının müzelerin eğitim amaçlı kullanımına yönelik görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma sonuçları incelendiğinde, öğretmen adaylarının “müzedeki eğitim” tanımını 3 kategoride toplandığı görülmektedir. Öğretmen adayları “müzedeki eğitim” tanımlarında en fazla olarak “derslerde işlenen konuları müzeye gidip orada öğrenme” (f=10) kategorisi altında toplanan ifadelerle yer vermişlerdir. Ayrıca öğretmen adayları tanımlarında “anlatılan konunun müzede gözlem yapılarak, görsellerle anlatma” (f=7) ve “okuldaki ezber, teorik konuların müzelerde somutlaştırılarak anlatma” (f=5) kategorilerinde yer alan ifadeleri kullanmışlardır. Öğretmen adayları okullarda anlatılan soyut, teorik konuların müzelerde daha anlaşılır, somut ve kalıcı olduğuna vurgu yapmışlardır. Bu bağlamda müzelerin kalıcı öğrenmelere katkı sağladığı söylenebilir. Zilcioğlu (2008) yaptığı çalışmada müze eğitimini, müzede öğrenme olarak tanımlamıştır. Aynı şekilde Ata (2002) çalışmasında sözel derslerin müzede görsellerle desteklediği sonucuna ulaşmıştır. Geleş de (2002) yaptığı çalışmada derslerin müzelerde görsel objelerle işlenmesi konuyu daha iyi anlamamıza katkı sağladığı sonucuna ulaşmıştır. Sonuçlar bakımından bu bulgular araştırmanın bulgusu ile benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Araştırmanın bir diğer bulgusuna göre, sınıf öğretmeni adayları müzelerin öğrenme sürecine katkılarını sırasıyla; “öğrenmede kalıcılığı sağladığını” (f=12), “tarihimizi ve kültürümüzü öğrenmeye katkı sağladığını” (f=8), soyut konuların somutlaştırılmasına katkı sağladığını” (f=7) ve “görsel hafızayı güçlendirdiğini” (f=6) kategorileri altında toplanan ifadelerle yer vermişlerdir. Öğretmen adayları müzelerin “yaratıcılığı geliştirmeye katkı sağladığını” (f=2) kategorisi altında toplanan ifadelerle ise çok az yer vermişlerdir. Nitekim Koçak (2010) yaptığı çalışmada müze gezilerinin öğrencilerin yaratıcılığını geliştirdiğini tespit etmiştir. Mercin (2006), Gartenhaus (2000) ve Atagök (1999) çalışmalarında müzelerin bireyin doğrudan temas yoluyla öğrenmesini sağladığı için kalıcı öğrenmelerin gerçekleşmesine katkı sağladığını ifade etmişlerdir. Emeksizoglu (2007) çalışmada müzelerin bireyin kendi kültürünü tanıma ve koruma fırsatı sağladığına dikkat çekmiştir. Adıgüzel (2008) ise çalışmada okullar müzelerin aksine insanlığın bıraktığı tarihi ve kültürel değerleri arasında çok daha güçlü bağlar kurabilir vurgusu yapmıştır. Bu bağlamda yapılan araştırmalar yaptığımız çalışma ile benzerlik arz etmektedir.

Öğretmen adayları eğitimde müzelerden yararlanmaya yönelik çoğunlukla “dersin kazanımına uygun sık sık müzelere gitme” (f=18) kategorisi altında toplanan ifadelerle yer vermişlerdir. Nitekim Jamieson (1971) müzelerden verimli bir şekilde yararlanmak istiyorsak yapacağımız ziyaretin işlenen ünite ile ilgili olması gerektiğini vurgulamıştır. Ayrıca Andreotti (1993) yapacağımız müze ziyareti, işlenen bir ünite ile ilgili olarak gerçekleşecekse, öğretmenin ilgili müzenin hangi materyallere sahip olduğunu iyice araştırmalıdır şeklinde görüş bildirmiştir. Bu bağlamda müzelere yapılacak ziyaretlerin ders ünitelere uygun olması ziyaretleri daha da önemli kılmaktadır.

Günümüz bilgi toplumlarında teorik bilgiler öğrencilere yetmemekte, yerinde görerek yaşayarak öğrenme daha kalıcı olmaktadır (Erbay, 1997). Öğretmen adayları müzelerin eğitim programı içerisinde yer almasına yönelik olarak en fazla “görsel hafızayı güçlendirip öğrenmeleri kalıcı kıldığı için” (f=11) müzelerin eğitim programı içerisinde yer alması gerektiğini ifade etmişlerdir. Nitekim Gartenhaus (2000) yaptığı çalışmada müzelerdeki nesnelere görselliğe etki ettiğini tespit etmiştir. Hooper-Greenhill (1999) çalışmada ise müzelerin kalıcılığı öğrenmeler sağladığını ifade etmiştir. Öğretmen adayları müzelerin eğitim programı içerisinde yer almasına yönelik olarak “toplum ve kültürümüzü tanımamıza fırsat verdiği için” (f=6) yer alması gerektiğini belirtmişlerdir. Emeksizoglu (2007) yaptığı çalışmada müzelerin tarihimizi ve kültürümüzü tanıma ve korumaya katkı sağladığını belirtmiştir. Öğretmen adayları müzelerin eğitim programı içerisinde yer almasına yönelik “öğrenmede öğrencileri aktif kıldığı için” (f=4), yer alması gerektiğini belirtmişlerdir. Crace (2001), çalışmada da müzelerin bireyin kendi öğrenme süreçlerini kontrol etmeye teşvik ettiğini vurgulamıştır. Bu bağlamda yapılan çalışmalar araştırmanın bulgusu ile paralellik göstermektedir. Ayrıca Öğretmen adayları müzelerin eğitim

programı içerisinde yer almasına yönelik “bireyin sosyalleşmesi için” (f=2) ve bilinenin ötesinde bir işlevselliğe sahip olduğu için” (f=2) yer alması gerektiğini ifade etmişlerdir

Öğretmen adayları müzelere rahat ulaşmada ve müzelerin eğitim alanı olarak kullanılmasında üniversitelere düşen görevler arasında en fazla “müzelere ulaşımı sağlayarak geziler düzenlenmeli” (f=12) kategorisi altında toplanan ifadeler yer vermişlerdir. Öğretmen adayları müzelere rahat ulaşmada ve müzelerin eğitim alanı olarak kullanılmasında üniversitelere düşen görevler arasında “Üniversitelerin müzelere yönelik teşvik edici kampanyalar düzenlemeli” (f=10), “uzman veya tanınan kişilerin üniversitelere getirilerek, müzeler hakkında bilgilendirme yapılmalı” (f=7) kategorileri altında ifadeler yer vermişlerdir. Nitekim Astudillo (1990) araştırmasında toplumun ve bölgedeki tüm kurumların müzelerdeki eğitim faaliyetlerine destek olmaları gerektiğini ifade etmiştir.

Öğretmen adayları müzelere rahat ulaşmada ve müzelerin eğitim alanı olarak kullanılmasında müze yetkililerine düşen görevler arasında en fazla sırasıyla “teşvik edici çalışmalar” (f=12), “üniversitelerde müzeler hakkında bilgilendirmeler yapması” (f=11) ve “yetkililerin kişisel tavrı” (f=6) kategorileri altında görüş belirtmişlerdir.

Bu çalışma sınıf öğretmeni adaylarının müzelerin eğitim amaçlı kullanımı hakkındaki görüşlerini ortaya çıkarmaya çalışan nitel bir çalışmadır. Çalışma bu anlamda sınıf öğretmeni adaylarının görüşleri ile sınırlıdır. Araştırma sonuçlarına göre, sınıf öğretmenliği lisans programında, özellikle müze dersine yönelik zorunlu veya seçmeli derslerin dâhil edilmesi önerilmektedir. Öğretim üyelerinin derslerde müzelerden aktif ve verimli bir şekilde yararlanması için Üniversite yetkililerinin Öğretim üyelerini bu konuda çeşitli projelere yönlendirmeli ve desteklemelidir. İleride yapılacak çalışmalarda üniversite yetkilileri, müze yetkilileri, öğretim üyeleri gibi paydaşların da içinde bulunduğu çalışmaların yapılması önerilmektedir.

EXTENDED ABSTRACT

Views of Primary Prospective Teachers' for the Use of Museums in Education*

Esat Yıldırım¹

Abstract

The goal of education and teaching in today's world is to educate students who are actively involved in research and teaching environments and who are asking questions and looking for understanding, where the student is the center and the teacher is the guide. For this reason, the view that education and training can be done only in the school environment no longer applies today, and the importance of non-school learning environments has increased. This study looked at non-school learning environments. The purpose of this study is to examine the views of students who study higher education at museums and who make "educational use of museums." The study group for this research benefited from qualitative research methods: data was obtained from "21" class teacher candidates who are studying at Kilis 7 December University during the fall semester of 2016–2017 academic year. The data obtained as a result of the open-ended questions directed at the participants were evaluated by means of descriptive analysis. According to the results, teacher candidates see museums as facilitating places which support learning, and they place great responsibility on these educational institutions.

Keywords

Higher education • Class teacher candidate • Museum • Museum education

* An earlier version of this article presented at "Uluslararası Öğretmen Eğitimi ve Akreditasyon Kongresi."

Corresponding Author

¹ Esat Yıldırım
Muallim Rifat Faculty of Education, Kilis 7
Aralık University, Kilis Turkey.
Email: esatyildirim@kilis.edu.tr &
esatyldirm@gmail.com

The mentality of today's education and teaching people to grow demands questioning, thinking, producing and actively participating in education and training environments. These types of environments encourage critical and creative thinking, and allow children to become an active part of the educational process. For this reason, the view that education and training should only be done in the school environment has lost its validity today. Already applied in most countries globally, the constructive education approach has only been implemented in our country since 2004. For this reason, the importance of using out of school learning environments has increased. These out of school learning environments include locations in nature, geographical areas, public and private institutions, scientific and artistic activities, and social media, and can also include homework given on historical, environmental, arts, and sculpture topics. One of the most important of these non-school learning environments is museums. The purpose of education in museums is to foster a museum culture in society by providing educational ability to its people, and to create museum awareness (Okvuran, 2012). The museums and the classes complement each other and help further education and training. Lessons that are only verbally supported in a school can be taught in a museum using visual materials, so the information learned has new dimension and meaning (Ata, 2002). In this way, students participating in education in museums do not only get the knowledge of a particular course, but they also enrich their lives by using a variety of mental skills in combination with real-life experiences (Turgut, 2015). Studies emphasize that museums are suitable places for cognitive, emotional, and kinesthetic orientations for the individual (Mercin, 2006). Also, museums have to support educational power, and help society verbalize thoughts that educational institutions can not easily understand. When we look at the research related to the use of museums for education in our country, we can see that museums are mostly used to teach history and social studies courses. There have been almost no studies on the use of museums for education in classroom teaching courses. In addition, if we examine classroom teacher undergraduate programs, we see that museums do not have a place in classroom teacher undergraduate programs, and other courses do not benefit from museums in education. On the other hand, teachers should have certain sub-structure and equipment and should be trained in this subject for useful and effective museum education. The work to be completed in this subject is important and will contribute positively to the field.

Methodology

The goal of this study is to determine how museums can be used in education within the framework of the views of the classroom teacher candidates. This study employs qualitative research in a descriptive screening model. The most important feature of qualitative research is the need to use in-depth and detailed research processes and investigative methods, such as observation, interview and document analysis,

on a specific problematic situation (Patton 2002; Yıldırım & Şimşek 2011). This study was conducted in the 2016-2017 academic year with 21 classroom teachers trained in the fourth class of the Department of Classroom Education at the Faculty of Education in Kilis 7 Aralık University. In this study, criterion sampling was used as a purposeful sampling method determined by the research group. Within the scope of this research, it was a criterion that the teacher candidates had taken courses with sufficient pedagogical and field knowledge, and also that they volunteered their participation in the research. A semi-structured interview form was used as the data collection tool in this study. Two field experts and one grammar expert were consulted in the preparation of the interview form. In line with expert opinions, the order of the numbers on the interview form were changed. In addition, some changes were made in the language and narration of the questions on the form. The data collected in the study were analyzed according to the descriptive analysis method.

Findings and Discussion

In this study, the goal is to determine the opinions of classroom teacher candidates about educational use of museums. Our research findings are as follows:

When asked how they define the concept of “museum education,” most of the teacher candidates stated that they “go to the museum and learn there.” In the same way, teacher candidates defined the concept of museum education as “explaining the subject through visual observation in the museum” and “memorizing the information and explaining the theoretical subjects as seen in concrete form at the museum.”

In answer to the question “What contributions can be made to the learning processes of the mills,” most of the prospective teachers pointed out that “they will be able to stay in learning,” “contribute to learning our history and culture,” “contribute to the concretization of abstract subjects,” and “strengthen their visual memory.”

The vast majority of teacher candidates expressed their opinions in favor of “benefiting from museums in education” and “bringing students to the museums according to the outcomes of the course.”

“In order for museums to be included in educational programs” the majority of prospective teachers emphasized that visual memory should be strengthened because it makes learning permanent.

At the beginning of the duties of the “Universities,” when the teacher candidates were able to reach the collections easily and the museums were used as training areas, they expressed their views as “arranging visits to museums by providing universities with access to the fair” and “organizing incentive campaigns for museums by universities.”

At the beginning of the duties of the “museum officials” in the teacher candidates’ access to the museum and the use of museums as training areas, “the authorities should do encouraging work” and “the authorities should inform the museums about the museums.”

Conclusion and Proposals

This study is based on qualitative research which reveals the opinions of classroom teacher candidates about the educational use of museums. The study is limited to the views of class teacher candidates. According to the results of the research, including compulsory or elective courses for museum study in classroom teacher undergraduate programs is recommended. Instructors should encourage and support the Faculty members of the University authorities in this regard to enable them to benefit from classes in an active and productive way. It is recommended that studies carried out by stakeholders such as university officials, museum officials, lecturers, etc. should be carried out in future research.

Kaynakça/References

- Adıgüzel, H. Ö. (2009). Bir öğrenme ortamı olarak müzeler, müze pedagojisi ve Satı Bey’in okul müzesi deneyimi. *Geçmişten Geleceğe Türkiye’de Müzecilik Sempozyumu II Bildiriler* içinde (s. 93-102). Ankara.
- Andreotti, K. (1993). *Teaching history from primary evidence*. David Fulton.
- Astudillo, L. (1990, August). *An overview of the needs for museum training in Latin America and the Caribbean*. Paper presented at the ICOM Committee for the Training of Personnel, Annual Meeting, Washington, DC, USA.
- Ata, B. (2002). *Müzelerle ve tarihi mekânlarla tarih öğretimi: Tarih öğretmenlerinin müze eğitimine ilişkin görüşleri* (Doktora tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> adresinden edinilmiştir.
- Crace, J. (2001). Playing to the gallery. *The Guardian Education*, 13 November, 2-3. Retrieved from <https://www.theguardian.com/education/2001/nov/13/schooltrips.schools>
- Creswell, J. W. (2014). *Research design. Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. California: Sage.
- Emeksizozğlu, T. O. (2007). *Polis müzeleri ve polis müzelerinde eğitimi* (Tezsiz yüksek lisans bitirme projesi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> adresinden edinilmiştir.
- Erbay, M. (1997). *Plastik sanatlar eğitiminin gelişimi*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Matbaası.
- Gartenhaus, A. R. (2000). *Yaratıcı düşünme ve müzeler* (B. Onur & R. Mergenci, Çev.). Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Geleş, F. (2002, Eylül). *Kültürel şekillenmede Avrupa’dan örneklerle oyuncak müzelerinin rolü*. 6. Müzecilik Semineri’nde sunulan bildiri, T.C. Genelkurmay Başkanlığı Askeri Müze ve Kültür Sitesi Komutanlığı, İstanbul.

- Hooper-Greenhill, E. (1999). *Müze ve galeri eğitimi* (M. Ö. Evren & E. G. Kapçı, Çev.) Ankara: Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları.
- Jamieson, A., (1971). *Practical history teaching*. London: Evans Brothers Limited.
- Koçak, K. S. (2010). *İlköğretim görsel sanatlar eğitimi dersindeki müze etkinliklerine yönelik, öğrenci, öğretmen ve müze yetkililerinin görüşleri* (Yüksek lisans tez, Gazi Üniversitesi, Ankara). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> adresinden edinilmiştir.
- Maccario, N. K. (2002). Müzelerin eğitim ortamı olarak kullanımı. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 275-285.
- Mercin, L. (2006). *Resim dersini müze kaynaklı oluşturmacı öğrenme yaklaşımı etkinliklerine göre uygulamanın erişkiye, kalıcılığa ve tutuma etkisi* (Doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> adresinden edinilmiştir.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Okvuran, A. (2012). Müzede dramanın bir öğretim yöntemi olarak Türkiye’de gelişimi. *Eğitim ve Bilim*, 37(166), 170-180.
- Turgut, G. (2015). *Sosyal bilgiler dersinde bir eğitim aracı olarak sanal müzelerden yararlanma* (Yüksek lisans tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> adresinden edinilmiştir.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (8. basım). Ankara: Seçkin.
- Zilcioğlu, Ş. (2008). *Çocuk müzeleri ve müze eğitimi* (B. Onur, Yay. Haz.). Ankara: Ürün Yayıncılık.

